Language consultations: electronic database

http://www.valodaskonsultacijas.lv/en/questions/1005

Question

Vai tekstā drīkst rakstīt: *Jānis devās prom **1800. gadu sākumā***; *fotogrāfijās apskatāma Rīga **1920. gados***?

Answer

Latviešu valodā ieteicams rakstīt:
*Jānis devās prom **19. gadsimta sākumā*** (vai, piemēram, *Jānis devās prom **19. gadsimta pirmajā desmitgadē***) ; *fotogrāfijās apskatāma Rīga 20. gadsimta 20. gados*.

Četrciparu kārtas skaitli latviešu valodā lieto konkrēta gada apzīmēšanai:
bibliotēka tika izveidota 1800. gadā,
Dzirkstīte ir dzimusi 1920. gadā.

Savukārt dažādu gadsimta posmu apzīmēšanai lieto gadsimta kārtas skaitli un norādi uz noteikto posmu:
bibliotēka tika izveidota 19. gadsimta sākumā,
20. gadsimta vidū pasaulē populārs kļuva rokenrols.

Desmitgažu apzīmēšanai latviešu valodā arī lieto gadsimta kārtas skaitli un divciparu skaitli desmitgades nosaukšanai:
18. gadsimta 30. gados Anna kļuva par imperatori,
jaunlatvieši aktīvi darbojās no 19. gadsimta 50. gadiem.

Tāpat par gadsimta sākuma vai beigu posmiem un desmitgadēm iespējams rakstīt, piemēram, *19. gadsimta pirmajā desmitgadē, 18. gadsimta otrajā desmitgadē, divdesmitā gadsimta pēdējā desmitgadē* u. tml.

Prakse dažādu gadsimta posmu, sevišķi desmitgažu, norādīšanai lietot četrciparu skaitli, iespējams, radusies citu valodu ietekmē. Latviešu valodā tomēr būtu ieteicams saglabāt tradicionāli nostiprināto pierakstu, kas precīzi atspoguļo noteikto laikposmu:
Jānis devās prom 19. gadsimta sākumā (vai, piemēram, *Jānis devās prom 19. gadsimta pirmajā desmitgadē*); *fotogrāfijās apskatāma Rīga 20. gadsimta 20. gados*.

Sources

Logina, S., Pēča, K., Pūtele, I., Zilgalve, E. Valodas konsultācijas. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Populārzinātnisku rakstu krājums. Nr. 17. Atb. red. I. Druviete. Rīga : Latviešu valodas aģentūra, 2022, 263. lpp.